

GERHARD VELBURG, ÎN SPATELE FRONTULUI. MARELE RĂZBOI, AȘA CUM L-AM VĂZUT EU: DECEMBRIE 1916-IUNIE 1918: ÎNSEMNĂRILE UNUI SOLDAT GERMAN ÎN ROMÂNIA OCUPATĂ, BUCUREȘTI: HUMANITAS, 2018, 353 P.

*Cristian-Iulian Ceacîru**

În istoria omenirii, Primul Război Mondial a fost unul din acele momente de cotitură care au schimbat din temelii mersul societății. Zeci de milioane de destine au fost iremediabil afectate, iar memoria colectivă a rămas traumatizată de evenimentele sângeroase petrecute pe câmpurile de luptă. De aceea este firească existența, în prezent, a unui număr imens de lucrări dedicate acestui conflict care a cuprins o mare parte a lumii începutului de secol XX.

Istoriografia românească referitoare la acest subiect este de asemenea foarte bogată, cuprinzând volume de istorie militară, jurnale, memorii, biografii, etc. În schimb, mult mai mic este numărul lucrărilor referitoare la un aspect mai puțin fast al participării României la primul conflict mondial, și anume ocuparea vremelnică de către armatele Puterilor Centrale a unei părți din teritoriul național. Și mai puține sunt lucrările de memorialistică care relatează despre ocupație din perspectiva „*celuilalt*”, a unui membru al armatelor inamice. Una din acestea este cartea lui Gerhard Velburg, pe numele său real Bogislav Tilka.

Intelectual de formație, având studii juridice, autorul a fost încadrat drept subofițer de rezervă chiar de la începutul războiului. Jurnalul său, care a fost publicat în Germania în perioada interbelică, este o descriere minuțioasă a atmosferei din țara natală și din România ocupată în timpul războiului. Din punct de vedere al spațiului în care se desfășoară evenimentele, jurnalul poate fi delimitat în trei părți și anume Germania, România, Belgia.

Cititorul poate afla despre entuziasmul cu care populația germană a întâmpinat izbucnirea războiului „*pretutindeni entuziasm fără margini*” (p. 24). Însă, din cauza raționalizărilor și greutăților inerente războiului, respectivul sentiment a ajuns să-și înceteze existența: „*entuziasmul de la început a dispărut: moara războiului macină încet*” (p. 27).

După doi ani de serviciu militar pe teritoriu german, autorul și camarazii săi sunt îmbarcați în tren și aduși în România. Primul mare oraș românesc în care ajung este Craiova, la puțin timp după ocuparea acesteia. Spre deosebire de alți autori, care din motive pur propagandistice au susținut că localnicii i-au primit cu urale pe germani (ex. Karl Rosner, *De la Sibiu la Siret. Impresiunile unui corespondent de război*), Gerhard Velburg este cât se poate de obiectiv: „*tinerele ne zâmbesc prietenos. Însă multe doamne în vârstă plâng*” (p. 40). De asemenea, el remarcă și discrepanțele sociale ale timpului „*contrastul dintre bărbații și femeile bine îmbrăcați și cei în zdrențe*” (p. 41). Veniți după doi ani de raționalizare strictă a alimentelor, soldații germani sunt uimiți de existența din belșug a acestora în oraș. După câteva zile, Gerhard și camarazii săi sunt duși la București, de unde, peste câteva zile ajung la destinația finală, Fetești. Aici autorul și-a petrecut practic toată perioada petrecută în România, în calitate de soldat al armatei germane de pe teritoriul românesc ocupat.

Ceea ce caracterizează opera lui Gerhard Velburg este stilul în care înfățișează lucrurile, exact așa cum s-au petrecut, *sine ira et studio*, cerință de bază a unei lucrări istorice. Este înfățișată în detaliu viața locuitorilor, obiceiurile, tradițiile lor (Crăciunul, Paștele etc). De asemenea sunt surprinse, uneori cu umor involuntar, și diferențele de mentalitate dintre cele două popoare: „*enervarea și zelul lui (a subofițerului german) de la început s-au transformat într-o resemnare sumbră ... în Balcani activitățile birocratice trebuie să i se aplice o cu totul altă unitate de măsură*” (p. 139).

* Doctorand, Muzeul Olteniei Craiova, e-mail: iulianc01@gmail.com.

Încet, încet Gerhard se integrează în lumea autohtonă a micului târg de provincie și începe să-i simpatizeze pe români, până acolo încât traduce în germană și declamă *La arme*, poezia patriotică a lui Șt. Octavian Iosif. A nu se înțelege însă că în jurnalul său nu își au locul și laturile întunecate ale unui regim de ocupație în timp de război. Astfel, sunt înfățișate aspecte precum brutalitățile soldaților bulgari, rechiziționarea clopotelor, a grânelor, uneori în scene emoționante pentru cititor: „*femeia, copiii și bătrânica țipă din rănunchi, iar țăranului i se umezesc ochii*” (p. 82). După o perioadă petrecută la București, autorul este în cele din urmă îmbarcat în tren și trimis pe frontul de vest, în iunie 1918. Cu acest prilej, își declară în jurnal, încă o dată simpatia pentru români pe care îi consideră prieteni, nicidecum inamici așa cum susținea propaganda oficială (p. 329).

Scris în cuvinte simple, fără înflorituri, jurnalul lui Gerhard Velburg redă fidel atmosfera, faptele și caracterul oamenilor aflați într-una din cele mai grele situații ale istoriei universale. Aceasta, plus stilul sincer în care sunt prezentate evenimentele îl fac o prețioasă resursă istoriografică atât pentru cercetători cât și pentru toți cei pasionați de studierea primei conflagrații mondiale.